

Copacul

John Fowles, *Copacul*, Iași, Polirom, 2007

În *Copacul*, John Fowles își amintește un episod din adolescență și ne împărtășește urmările pe care acesta le-a avut asupra evoluției sale sufletești. Autorul scrie detașat, de parc-ar vorbi despre viața altcuiva; este, fără îndoială, rezultatul celor mai bine de 3000 de ore de terapie pe care Fowles le-a îndurat de-a lungul anilor.

Tehnica scriiturii se remarcă prin acuratețe și produce pe alocuri efectul contrar celui scontat; în primă instanță cititorul este încântat de măiestria lui Fowles, dar i se face repe-de lehamite, se enervează și capătă conștiința că o carte este altceva decât o farmacie.

Tema romanului este suferința. Autorul urmărește cu un interes bolnăvicios cum suferința se naște din speranță și degenerază în tulburări psiho-somatice.

Elementul cel mai interesant al romanului, le *plat de résistance*, este fără îndoială subiectul.

În adolescență, John Fowles avea o cameră numai pentru el și-și făcea veacul acolo, citind ce-au scris alții, recitind ce-a scris el, cântând în surdina și dedându-se altor plăceri solitare. Ai lui, oameni nepăsători, nu-i luau în seamă izolarea și preferau să creadă că fiul lor e doar ceva mai retras, pe motive de timiditate; ca să n-aibă impresia că-s niște părinți foarte răi, nutreau speranța că Johnny o să-și revină-n fire. Dar, ține să sublinieze Fowles, firea lui nu era alta decât cea conturată atunci când își descrie izolarea. Era, mărturisește el cu mândrie, aproape un singuratic.

Singurătatea, ca orice alt lucru care intră în contact cu omul, are părți bune și părți proaste. Partea cea mai proastă e c-ajunge să te-apeze. Când te-apasă foarte tare, încerci s-o împarți cu altcineva, ca un hamal care-și cheamă colegii să-l ajute să care un pian; în aceste cazuri, când singurătatea e împărțită, spunem că oamenii sunt căsătoriți.

Dar Fowles, din nefericire, nu se putea căsători. Era adolescent, avea coșuri în loc de barbă și mai era și timid. Era deci incapabil să se aventureze într-o relație umană.

Într-o zi de toamnă, când singurătatea îl apăsa ceva mai tare decât de obicei, John stătea pe patul său de izolare, turtit și dispneic. Privirea i-a alunecat către fereastră. A văzut cerul vinețiu ca un cort cazon și s-a simțit și mai strivit și neputincios. A mai văzut și ra-

murile unui copăcel. Erau golite de frunze și se luptau cu vântul. Fowles s-a lăsat cuprins de o milă nesfârșită. A avut sentimentul identificării cu copăcelul. A fost mulțumit. Găsise în sfârșit un suflet cu care să-și împartă singurătatea.

Simțind în el puteri nebănuite, pe care ți le poate da numai deznădejdea distilată-n speranță, adolescentul Fowles a început să fantasmeze. Își închipuia că are un copăcel chiar în camera lui, în colțul de lângă fereastră. Își închipuia cum îl udă și cum îi vorbește. Îl vedea cum își mișcă frunzele la auzul versurilor lui. Îi simțea scoarța aspră, pulsul sevei, gustul amăru al crenguțelor. Un copac. De asta avea nevoie sufletul lui chinuit.

A alergat într-un suflet la părinți și le-a cerut voie să scoată un metru pătrat de parchet ca să-și planteze copacul. Interziși, părinții l-au refuzat categoric. Ba au mai și râs de el. Pentru început, Fowles n-a disperat. A perseverat, reiterându-și cererea în cele mai potrivite sau necuvenite ocazii și înghițind refuzurile cu noduri. Familia sa pur și simplu nu accepta evidența că micul John era un copăcel. Mintea ei îngustă credea că dorința adolescentului e doar un capriciu pasager, moftul de a fi original prin averea unui animal de companie inedit. Ca să scape de gura lui, maică-sa i-a propus să-și ia o pisică.

Cu timpul, în capul lui Fowles s-a construit un raționament tragic: „Dacă nu mă lasă să am un copăcel, înseamnă că nu mă vor. Ar prefera să aibă mai degrabă o pisică decât pe mine. Nu-mi mai rămâne decât să mor. Sau să scriu.”

Urmările acestui raționament au fost cele mai bine de 3000 de ore de terapie și câteva romane.

mijomir mecu

Notă explicativă

Descoperirea expresiei *moftul de a fi original prin averea unui animal de companie inedit* mi-a înșeninat dimineața. Infinitivul lung e un mod prețios, atât de rar încât oamenii care sunt expuși subtilităților sale cred cel mai adesea că au de-a face cu un solecism.